אולם אין דיני בית וכילה שווים לגמרי, אלא **וּבַיִת נָמֵי, אַף עַל פִּי** שֶׁאֵין הבית **גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה** טפחים אסור לערום הנמצא בבית להוציא ראשו מהחלון ולקרוא קריאת שמע, ואינו דומה לכילה שרק כשהיא גבוהה עשרה טפחים דינה כן. כֵּיוָן דְּבֵית קִבְיעַ, ולכך **אוֹהֶלָא הוּא** – נחשב לאהל גם כשאינו גבוה עשרה טפחים, **דְּלֹא** גָּרַע מִקִּינּוּפוֹת שאמרנו לעיל שכיון שהם קבועים הרי הם נחשבים לאהל גם כשאין גובהם עשרה טפחים, מה שאין כן כילה שאינה קבועה, כל שאינה גבוהה עשרה טפחים אינה נחשבת לאהל.

הגמרא מביאה גירסא שונה בדברי שמואל בדין כילה: **לִישָׁנָא אַחֲרִינָא אָמְרֵי לָהּ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, מוּתָּר לִישַׁן בְּכֵילַת חֲתָנִים** שיש בה שני עמודים באמצעה כנקליטין וגגה משופע **בְּסוּכָּה, לְפִי שֶׁאֵין לָהּ גַּג** רחב טפח, **וְאַף עַל פִּי שֶׁגְּבוֹהָה עֲשָׂרָה** טפחים. מקשה הגמרא מהברייתא: **מֵיתִיבִי, חַיָּשַׁן בַּכִּילָה בְּסוּכָּה לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ**, והבינה הגמרא שמדובר בכילה שאין לה גג רחב טפח, ואף על פי כן הישן בה לא יצא ידי חובתו, שלא כדברי שמואל. מתרצת הגמרא, **הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּכִילָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ גַּג** רחב טפח, ומשום כך נחשבת לאוהל והישן תחתיה לא יצא ידי חובתו, מה שאין כן כילת חתנים שגגה משופע ואינו רחב טפח, אין לה שם אוהל ומותר לישן תחתיה.

חוזרת הגמרא ומקשה מהברייתא שהובאה לעיל: **תָּא שְׁמַע, נַקְלִיטִין שָׁנִים** – הסדין פרוס על גבי שני קנים, **וְקִינּוּפוֹת אַרְבָּעָה** – הסדין פרוס על גבי ארבעה קנים, ולכך אם **פֵּירַשׁ** סדין **עַל גַּבֵּי קִינּוּפוֹת, פְּסוּלָה**, אך אם פירש סדין **עַל גַּבֵּי נַקְלִיטִין, כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד** שֶׁלֹּא יְהוּ נַקְלִיטִין גְּבוֹהִין מִן הַמִּטָּה עֲשָׂרָה טְפָחִים. מדייקת הגמרא מדברי הברייתא, **הָא** אם **גְּבוֹהִין** הנקליטין **מִן הַמִּטָּה עֲשָׂרָה** טפחים **פְּסוּלָה, אַף עַל פִּי שֶׁמִּיטָה שִׁיּשׁ** על גביה נקליטין **אֵין לָהּ גַּג**, והיאך התיר שמואל בכילת חתנים שגבוהה יותר מעשרה טפחים. מתרצת הגמרא: **שָׁאנֵי נַקְלִיטִין דְּקִבְיעִי**, ומחמת קביעותם נחשבים לאהל אפילו כשהגג משופע, אבל כילת חתנים שאינה קבועה, אינה נחשבת לאוהל כיון שאין לה גג. מקשה הגמרא: **אִי קְבִיעִי** – אם הנקליטין קבועים, **לֵיהֲוֵי** דינם **כְּקִינּוּפוֹת**, ואפילו אם אינם גבוהים עשרה טפחים גם כן יהיה אסור לישן תחתיהם. מתרצת הגמרא: **לְגַבֵּי קִינּוּפוֹת** נחשבים הנקליטין **כְּלָא קְבִיעִי**, כיון שהקינופות קבועים יותר מהם, ומשום כך כל שאין הנקליטין גבוהים עשרה מותר לישן תחתיהם בסוכה [שלא כדין קינופות שאפילו אם אינם גבוהים עשרה אסור לישן תחתיהם, שמחמת קביעותם נחשבים לאוהל אפילו פחות מעשרה טפחים, וכמבואר לעיל], אך **לְגַבֵּי כֵּילָה** – כילת חתנים שאין לה גג, נחשבים הנקליטין **כִּקְבִיעִי**, ולכך אם גבוהים עשרה טפחים אסור לישן תחתיהם.

הגמרא מביאה דעה החולקת על כל מה שהתבאר שאין לישן בסוכה בתוך מה שנחשב לאוהל: **דְּרַשׁ רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, מוּתָּר לִישַׁן בְּכֵילָה** בסוכה, **אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ גַּג** רחב טפח, **וְאַף עַל פִּי שֶׁגְּבוֹהָה עֲשָׂרָה** טפחים. מבארת הגמרא: **כְּמַאן** נקט רבה בר רב הונא את שיטתו, **כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר לֹא אָהֳלֵי עֲרָאי וּמְבַטֵּל אֹהֶל קָבַע**, וכיון שהכילה היא אהל עראי אינה מבטלת את הסוכה שהיא אהל קבע, והישן בכילה נחשב שישן בסוכה. **דְּתָנַן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה** נוֹהֲגִין הָיִינוּ לִישַׁן **תַּחַת הַמִּטָּה** בסוכה **בִּפְנֵי הַזְּקֵנִים**, ולא אמרו לנו דבר, משום שהמיטה היא אוהל עראי ואינה מבטלת את הסוכה שהיא אוהל קבע. והוא הדין לרבי יהודה לגבי כילה מותר לישן תחתיה בסוכה. מקשה הגמרא: **וְלֵימָא הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה** – מדוע האריך רבה את דבריו ואמר מותר לישן בכילה שיש לה גג, ולא קיצר ואמר שהלכה כרבי יהודה. מיישבת הגמרא: **אִי אָמַר** רבה בר רב הונא **שֶׁהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, הָוֶה אָמִינָא** – היה מקום לומר **דְּהָנֵי מִילֵּי** שהתיר רבי יהודה, דווקא **בְּמִטָּה**, כיון **דְּהַמטה לְגַבְּהּ עֲשׂוּיָה** – לשכב עליה, וכיון שאין עיקר עשייתה לצורך החלל שתחתיה אינה נחשבת כאהל כלל, והישן תחתיה כישן בסוכה, **אֲבָל** הישן **תחת הַכִּילָה דְּלִתְּוֹכָהּ עֲשׂוּיָה** – לשכב בתוכה, **אֵימָא לֹא** התיר רבי יהודה, ומודה ששם אהל עליה ואתי אוהל עראי ומבטל אוהל קבע, ואסור לישן בה. **קָא מַשְׁמַע לָן** רבה בר רב הונא שמַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה הוא משום דְּלֹא אָתֵי אֹהֶל עֲרָאי וּמְבַטֵּל אֹהֶל קָבַע, ומשום כך **לֹא שָׁנָא מִטָּה וְלֹא שָׁנָא כֵּילָה**, הישן תחתיהן בסוכה יצא ידי חובתו:

משנה

הִרְדֶּלָה עָלֶיהָ – הגביה וסיכך על הסוכה, **אֶת** זמורות **הַגֶּפֶן**, **וְכֵן** אם הדלה עליה **אֶת** ענפי **הַדַּלַּעַת**, **וְכֵן** אם הדלה עליה **אֶת** ענפי **הַקִּיסוֹס** – עשב המתפשט ועולה על החומות, **וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּהּ** – הניח מעל ענפים אלו סכך כשר, הסוכה **פְּסוּלָה**, משום שסיככה גם בענפים המחוברים לארץ שפסולים לסיכוך. **וְאִם הָיָה הַסִּיכּוּךְ** הכשר **הַרְבֵּה מֵהֶן** – מרובה מהסכך המחובר לארץ שפסול לסיכוך, **אוֹ** אפילו באופן שאין הסכך הכשר מרובה מהפסול אלא **שֶׁקִּצְּצָן** – שקצץ את הסכך המחובר לאחר שהניחו על הסוכה ותלשו מהארץ, הסוכה **כְּשֵׁרָה**. מסיימת המשנה: **זֶה הַכְּלָל** מהו סכך כשר ומהו סכך פסול, **כָּל דבר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טוּמְאָה** כגון בגד ובדומה, **וְכן דבר שאין מקבל טומאה אלא שֶׁאֵין גִּידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ** כגון עורות בהמה, פסול לסיכוך **וְאֵין מְסַכְּכִין בּוֹ, וְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ** – כגון ענפי אילן שתלשם מהקרקע, ראוי לסיכוך **וּמְסַכְּכִין בּוֹ:**

גמרא

תָּנִיב [ישב] **רַב יוֹסֵף** [לפני] **דְּרַב הוּנָא, וְיָתִיב** רב יוסף **וְקָאָמַר** על מה ששנינו במשנה **אוֹ שֶׁקִּצְּצָן כְּשֵׁרָה, וְאָמַר רַב** אף על פי שאינו צריך לסתור את כל הסכך ולסכך בו את הסוכה מחדש, מכל מקום לא די בקציצת האילן, אלא **צָרִיךְ** גם **לְנַעֲנֵעַ** את הענפים, והיינו שיגביה כל ענף לבדו ויניחו ויחזור ויגביה את חבירו ויניחו, אך אם יקצוץ ולא ינענע את הסכך, סוכתו פסולה משום 'תעשה' ולא מן העשוי. **אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא** לרב יוסף, **הָא שְׁמוּאֵל אָמַרְתָּ** – הרי שמואל אמר דין זה, ומדוע אמרת זאת בשם רב. **אַהֲדְרֵינְהוּ רַב יוֹסֵף לְאַפֵּיהּ** – החזיר רב יוסף פניו בכעס כלפי רב הונא, **וְאָמַר לֵיהּ, אָטוּ מִי קָאָמִינָא לָךְ** – וכי אמרתי לך **דְּלֹא אָמְרָהּ שְׁמוּאֵל**, הרי רק אמרתי שרב אמרה, ויתכן **שֶׁאָמְרָהּ רַב**, וגם **אָמְרָהּ שְׁמוּאֵל. אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא** כשהקשיתי ששמואל אמרה, לא התכוונתי לומר שגם שמואל אמר דין זה, אלא **הָכִי קָאָמִינָא לָךְ** – כוונתי להקשות על דבריך ולומר **דְּרַק שְׁמוּאֵל אָמְרָהּ וְלֹא רַב, דְּרַב** – שהרי רב **אַכְּשׁוּרֵי מַכְּשַׁר** סוכה זו אפילו בלא שינענע, כיון שהוא סובר שגם הקציצה נחשבת לעשיה.

רב הונא מביא ראיה לדבריו: **כִּי הָא דְּרַב עַמְרָם חֲסִידָא רְמָא תְּכֵלְתָּא לְפִרְזוּמָא דְּאִינְשֵׁי בֵּיתֵיהּ** – הטיל ציצית בטלית של אשתו, **תְּלָאן וְלֹא פָּסַק רָאשֵׁי חוּטִין שָׁלְחָן** – נטל חוט אחד ארוך וכפלו ארבע פעמים ותחבו בכנף כמו שהוא בלא לחתוך את ראשי החוטים, כך שנמצאו בידו שמונה כפלים המחוברים יחד, ושכח לחתוך את ראשי החוטים עד אחר שעשה את הקשרים והגדילים, **וַאֲתָא** – בא רב עמרם **לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִיָּיא בַּר אַשֵׁי** ושאלו האם יועיל לחתוך עתה את ראשי החוטים כדי להכשיר את הציצית, או שמא ציצית זו פסולה משום 'תעשה' ולא מן העשוי בפסול, וצריך להתיר את הקשרים. **אָמַר לֵיהּ** רב חייא בר אשי, **הָכִי אָמַר רַב, מְפַקְּקָן וְהֵן כְּשֵׁרִין, אֶלְמָא** – מבואר אם כן ששיטת רב **שִׁפְּסִיקָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּיתָן** וכשהכשירם על ידי קציצה אין בהם את החסרון של 'תעשה' ולא מן העשוי, ואם כן **הָכָא נָמֵי** לענין סוכה יש לומר לדעת רב **קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּיתָן**, ואין צורך לנענע את הסכך לאחר קציצתו מהקרקע.

מקשה הגמרא סתירה בדברי שמואל: **וְכי סָבַר שְׁמוּאֵל שלֹּא אָמְרִינַן פְּסִיקָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּיתָן, וְהָא תָּנֵי שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבִּי חִיָּיא** שבאופן שחִפֵּיל ציצית **לִשְׁנֵי קָרָנוֹת** הטלית **בְּבַת אַחַת** – כלומר שלקח חוט ארוך וכפלו ארבע פעמים והכניס ראשן בשתי קרנות הטלית **וְאַחַר כָּךְ פָּסַק רָאשֵׁי חוּטִין שָׁלְחָן, כְּשֵׁרִין**. והבינה הגמרא **מַאי לְאו** שמדובר אפילו באופן **שֶׁהִיזּה** קוֹשֵׁר את קשרי הציצית וגודל את הגדילים של שתי הקרנות, **וְרַק אַחַר כָּךְ פּוֹסֵק** את ראשי החוטים באמצע, ונמצא ששתי הציציות עשויות מאליהן, וכיון ששמואל

המשך בעמוד קסט

הכשיר ציצית זו, מוכח שגם שמואל סובר שפסיקתן זו היא עשייתן. ואם כן מדוע לגבי הסוכה אמר שמואל שצריך לחזור ולנענע את הסכך. מיישבת הגמרא: **לא** – אין מדובר שהיה קושר ואחר כך פוסק, אלא שֶׁהיה **פּוֹסֵק** את ראשי החוטין **וְרַק אַחַר כָּךְ** היה **קוֹשֵׁר**, ונמצא שבשעת עשיית הציצית כבר היתה כשרה.

מקשה הגמרא: והלא אופן זה **שפּוֹסֵק וְאַחַר כָּךְ קוֹשֵׁר** דין פשוט הוא שהציצית כשרה, **ומַאי לְמֵימְרָא** – מה בא שמואל להשמיענו בדין זה. מתרצת הגמרא, חידוש גדול השמיענו שמואל, **דַּמַּהוּ דְּתֵימָא** – היה מקום לומר שגם באופן שפוסק ואחר כך קושר הציצית פסולה, משום

שנאמר (במדבר טו לח) ׳וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׳, ויש לדרוש דִּבְעֵינָן כָּנָף בְּשָׁעַת פְּתִיל – שבשעת נתינת הפתילים בבגד יתנם בכנף אחד ולא בשתי כנפות, וְלֵיבָא – ובאן בשעה שנתנם בבגד היו ציציות שתי הכנפות מחוברות. קָא מַשְׁמַע לָן שמואל שאין דורשים כן, ואם פסק ואחר כך קשר, כשרה.

מקשה הגמרא על רב שאמר פסיקתן זוהי עשייתן מברייתא: מֵיתִיבִי, תְּלָאָן לציציות בבגד, וְלֹא פָּסַק רָאשֵׁי חוּטִין שֶׁלָּהֶן לפני שעשה את הקשרים והגדילים, פְּסוּלִין. הבינה הגמרא מַאי לָאו – כוונת הברייתא שציציות אלו פְּסוּלִין לְעוֹלָם, ואפילו אם יפסוק עתה את ראשי החוטים, וְיִיבְּתְהֵא דְּרַב שאמר שדי שיפסוק את ראשי החוטים. אָמַר לֵיהּ רַב, לֹא זו כוונת הברייתא, אלא מַאי פְּסוּלִין, שהם פְּסוּלִין עַד שֶׁיְּפָסְקוּ, אבל לאחר שפסקן כשרים, שפסיקתן זוהי עשייתן. וּשְׁמוּאֵל שסובר שפסיקתן אינה עשייתן – אָמַר, שכוונת הברייתא שפְּסוּלִין לְעוֹלָם, ואפילו אם פסקן לאחר מכן, משום ׳תעשה׳ ולא מן העשוי, וצריך להתירם ולקושרם מחדש. וְכִן אָמַר לֵוִי בשמואל פְּסוּלִין לְעוֹלָם. וְכֵן אָמַר רַב מַתָּנָה אָמַר שְׁמוּאֵל, פְּסוּלִין לְעוֹלָם. אִיבָּא דְּאָמְרֵי שרב מתנה לא ביאר את הברייתא בשם שמואל, אלא כך אָמַר רַב מַתָּנָה, בְּרִידֵי חָוָה עוּבְדָא – שהיתה לי ציצית שתלאוה בבגד ולא פסקו ראשי חוטין שלה לפני שעשו את הקשרים והגדילים, וַאֲתָאי לְקַמֵּיהּ דְּמַר שְׁמוּאֵל – ובאתי לפני שמואל, וְאָמַר לִי פְּסוּלִין לְעוֹלָם ואין לה תקנה בפסיקת ראשי החוטים.

קושיא נוספת על דברי רב: מֵיתִיבִי, תְּלָאָן לציציות בבגד שפסק את ראשי החוטין, ועשה את הגדילים, וְרַק אַחַר כָּךְ פָּסַק רָאשֵׁי חוּטִין שֶׁלָּהֶן, פְּסוּלִין. הרי שאין אומרים פסיקתן זוהי עשייתן, ופסולה משום ׳תעשה׳ ולא מן העשוי. וְעוֹד קשה על שיטת רב, מדְּתַנְיָא גַּבֵּי סוּכָּה שדרשו מהפסוק ׳חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ׳, שדווקא סוכה שנעשית בהכשר כשרה, וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי בפסול ואחר כך הכשירה, שפסולה. וּמִכָּאן אָמְרוּ חכמים, שאם הִדְלָה עֲלֶיהָ – על הסוכה אֶת הַגֶּפֶן וְאֶת הַיַּלְעֵת וְאֶת הַקִּיסוֹס וְסִיכְּךְ עַל גַּבָּן, פְּסוּלָה. מבארת הגמרא: הֵיכִי דָּמֵי – באיזה אופן מדובר בברייתא זו, אִילֵימָא שמדובר בְּאוֹפֶן שֶׁלֹּא קָצַץ כלל, מַאי אִירְיָא – מדוע אומרת הברייתא שהפסול הוא מִשּׁוּם ׳תַּעֲשֶׂה׳ וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי, תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּמְחוּבָּרִין נִינְהוּ וסכך המחובר לארץ פסול, כמבואר להלן (יב.). אֶלָּא צריך לומר שמדובר בְּאוֹפֶן שֶׁקָּצָץ לאחר שסיכך בהם, וּבכל זאת קָתָנֵי בברייתא שהסוכה פְּסוּלָה משום תעשה ולא מן העשוי, וּשְׁמַע מִינַּהּ דְּלֹא אָמְרִינַן קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, וּתְיוּבְתָּא דְּרַב. דוחה הגמרא: אָמַר לְךָ רַב, אם היה קוצץ את הענפים באופן שניכר שאינם מחוברים, היתה כשרה, שקציצתן זוהי עשייתן, אלא שהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, דְּשַׁלְּפִינְהוּ שַׁלּוּפֵי דְּלֹא מִינְכְּרָא עֲשָׂיָה דִּידְהוּ – שהניח את הענף לאחר קציצתו במקום שנקצץ ולא ניכרת קציצתו, וכיון שלא ניכרת עשיית הסכך בכשרות, אין זו עשייה מועילה, ופסולה משום ׳תעשה׳ ולא מן העשוי. שואלת הגמרא: מָכָּל מָקוֹם הקושיא הראשונה מהברייתא לגבי ציצית ׳תְּלָאָן וְאַחַר כָּךְ פָּסַק ראשי חוטין שלהם פסולה׳, עדיין קַשְׁיָא לְרַב. מסיימת הגמרא דאכן קַשְׁיָא לרב מברייתא זו.

שואלת הגמרא: לֵימָא כְּתַנָּאֵי – לכאורה נחלקו תנאים במחלוקת זו אם קציצה נחשבת לעשייה. שנינו במשנה להלן (לב:) שהדס שענביו [פרי ההדס הדומה לענב] מרובות מעליו פסול, ואם תלש את ענביו ומיעטן כשר, אולם אסור למעטן ביום טוב. מוסיפה הברייתא, שאם עָבַר על איסור חכמים וְלִיקְּטָן ביום טוב, ההדס פָּסוּל לִדְבֵרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יְהוֹצָדָק, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין. מבארת הגמרא במה נחלקו, סָבְרוּהּ – הבינו בני הישיבה, דְּכוּלֵי עָלְמָא – בין רבי שמעון בן יהוצדק ובין חכמים סוברים שלוּלָב צָרִיךְ אֲגֻדּ – שצריך לאגוד את הלולב עם ההדסים והערבות, ווזהי העשייה השייכת בלולב, וְכן סוברים דְּתַנְיָא לוּלָב מְסוּכָּה בבנין אב, וכשם דִּכְתִיב גַּבֵּי סוּכָּה ׳תַּעֲשֶׂה׳ ודורשים וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי, כן בעשיית הלולב ואגידתו יש פסול ׳תעשה׳ ולא מן העשוי, ואם כן מַאי לָאו בָּהָא קָא מִיפַּלְגִי, אם קציצתן זוהי עשייתן או לא, דְּמַאן דְּמַכְשִׁיר סָבַר – חכמים שהכשירו סברו, דַּאֲמַרִינַן גַּבֵּי סוּכָּה קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, ולכך אפילו אם ליקט את הענבים לאחר שאגדן עם הלולב, אין בזה פסול ׳תעשה׳ ולא מן העשוי, שהרי הלקיטה עצמה נקראת עשייה. וּמַאן דְּפָסֵיל – רבי שמעון בן יהוצדק שפסל, סָבַר שלֹּא אֲמַרִינַן גַּבֵּי סוּכָּה קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, וְגַבֵּי לוּלָב נַמִּי לֹא אֲמַרִינַן לְקִיטָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, וכיון שאגדן עם הלולב בפסול, פסול משום ׳תעשה׳ ולא מן העשוי. נמצא שרב ושמואל נחלקו במחלוקת תנאים.

דוחה הגמרא: לֹא – אין הכרח לומר שבזה נחלקו התנאים, ואפשר דִּכוּלֵי עָלְמָא סוברים שלֹּא אֲמַרִינַן גַּבֵּי סוּכָּה קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, וצריך לנענע אחר הקציצה, וְהָכָא בְּמַיְלֵיהּ לוּלָב מְסוּכָּה קָמִיפַּלְגִי – נחלקו אם לומדים פסול ׳תעשה׳ ולא מן העשוי מסוכה ללולב, מַאן דְּמַכְשֵׁר סָבַר – חכמים שהכשירו סברו, דלֹא יָלְפִינַן לוּלָב מְסוּכָּה, ולפיכך אף שבשעה שאגד את הלולב היה ההדס פסול מכל מקום אחר שמיעטן כשר, שאין בזה פסול ׳תעשה׳ ולא מן העשוי. וּמַאן דְּפָסֵיל – רבי שמעון בן יהוצדק סָבַר, דְּיָלְפִינַן לוּלָב מְסוּכָּה, וכיון שבשעה שאגדן היה בפסול, לא מועיל שימעט אחר כך, דפסול משום ׳תעשה׳ ולא מן העשוי, ויש לאגדם מחדש לאחר שליקט את ענביו.

תירוץ נוסף: וְאִי בָּעֵית אֵימָא, אִי סְבִירָא לָן – אם היה הדין דְּלוּלָב צָרִיךְ אֲגֻדּ, כּוּלֵי עָלְמָא לֹא פְּלִיגִי דְּיָלְפִינַן לוּלָב מְסוּכָּה וגם בלולב יש לפסול משום ׳תעשה׳ ולא מן העשוי, וְהָכָא בָּהָא קָמִיפַּלְגִי, מַר – רבי שמעון בן יהוצדק סָבַר, לולב צָרִיךְ אֲגֻדּ וזוהי עשייתו, וכיון שאגדו בפסול, כל שלא חזר ואגדו בהכשר פסול משום ׳תעשה׳ ולא מן העשוי. וּמַר סָבַר – חכמים סברו שלולב אֵין צָרִיךְ אֲגֻדּ, וכיון שאין דין עשייה בלולב לא שייך בו פסול ׳תעשה׳ ולא מן העשוי. וּבִפְלוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי – ונחלקו במחלוקת התנאים דלהלן, דְּתַנְיָא, לוּלָב בֵּין שהוא אֲגוּד בחוט עם ההדס והערבה, בֵּין שֶׁאֵינוֹ אֲגוּד עמהם, כָּשֵׁר, שאין חובה לאגדם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לולב אֲגוּד עם הדס וערבה כָּשֵׁר, אבל לולב שֶׁאֵינוֹ אֲגוּד עמהם פָּסוּל. מבארת הגמרא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה שפסל לולב שאינו אגוד, לֵיתֵיהּ גזירה שוה ׳לְקִיחָה׳ ׳לְקִיחָה׳ מֵאֲגוּדַּת אֲזוֹב שלקחו בפסח מצרים, דִּכְתִיב הָתֶם ׳וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב׳, וּכְתִיב הָכָא לענין נטילת לולב ׳וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן׳, ודרש רבי יהודה, מַה לְּהַלָּן – אגודת אזוב יש ליטלם בַּאֲגוּדָּה – כשהאזוב אגוד וקשור שנאמר בו ׳אגודת׳, אַף כָּאן – לולב נַמִּי צריך ליטלו בַּאֲגוּדָּה אחת עם ההדס והערבה. וְרַבָּנַן המכשירים גם כשאינו אגוד סוברים, שגזירה שוה ׳לְקִיחָה׳ מִ׳לְקִיחָה׳ לֹא יָלְפִינַן.

שואלת הגמרא: בְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתַנְיָא – כאיזו שיטה סוברת הברייתא דלהלן, לוּלָב מְצֻוֶּה לְאוֹגְדוֹ עם ההדס והערבה, וּמכל מקום אִם לֹא אֲגָדוֹ כָּשֵׁר. אִי סוברת כדעת רַבִּי יְהוּדָה, קשה – כִּי לֹא אֲגָדוֹ אַמַּאי כָּשֵׁר, והלא רבי יהודה פוסל לולב שאינו אגוד. וְאִי כדעת רַבָּנָן, קשה אַמַּאי מְצֻוֶּה לאוגדו, כיון שחכמים לא דרשו גזירה שוה זו, מה מצוה יש באגידה. מיישבת הגמרא: לְעוֹלָם בברייתא זו כדעת רַבָּנָן הִיא, ואף שמדאורייתא אינו צריך אגד, מכל מקום מדרבנן מצוה לאגוד את הלולב עם ההדס והערבה, וּמְשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר ״זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ״, למדו חכמים הַתְנָאָה לְפָנָיו בְּמִצְוֹת, ולכן יש לעשות את הלולב נאה על ידי שיאגדנו עם ההדס והערבה.

שנינו במשנתינו: זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁמְּקַבֵּל טוּמְאָה כו׳ ואין גידולו מן הארץ אין מסככין בו. שואלת הגמרא: מְנָא הָנֵי מִילֵּי – שסכך כשר הוא דווקא דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר קְרָא ׳וְאֵת [־ענן] יַעֲלָה מִן הָאָרֶץ׳, וכיון שהסוכה היא זכר לצל ענני הכבוד שהושיב הקדוש ברוך הוא את ישראל בצאתם ממצרים, לומדים דין הסכך מעננים, מָה אֵד דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה – שהרי לא נאמרה טומאה בתורה אלא בכלים באוכלים ומשקים ובאדם, וענן אינו אחד מאלה, וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ כנאמר ׳וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ׳, אַף סוּכָּה צריכה שתהיה מסוככת דווקא בְּדָבָר שֶׁאֵין מְקַבֵּל טוּמְאָה וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ. שואלת הגמרא: הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר – רבי אליעזר שסובר שסוכות שהוזכרו בכתוב ׳כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי׳ עַנְנֵי כָּבוֹד הָיוּ שהקיפן הקב״ה לבל יכם שרב ושמש, מובן שכיון שהסוכה היא זכר לענני הכבוד, יש ללמוד את עֲשִׂיָּתָן, וְגַבֵּי לוּלָב נַמִּי אַמְּרִינַן לְקִיטָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, ולכך אפילו אם ליקט את הענבים לאחר שאגדן עם הלולב, אין בזה פסול ׳תעשה׳ ולא מן העשוי, שהרי הלקיטה עצמה נקראת עשייה. וּמַאן דְּפָסֵיל – רבי שמעון בן יהוצדק שפסל, סָבַר שלֹּא אֲמַרִינַן גַּבֵּי סוּכָּה קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, וְגַבֵּי לוּלָב נַמִּי לֹא אַמְּרִינַן לְקִיטָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, וכיון שאגדן עם הלולב בפסול, פסול משום ׳תעשה׳ ולא מן העשוי. נמצא שרב ושמואל נחלקו במחלוקת תנאים.

דוחה הגמרא: לֹא – אין הכרח לומר שבזה נחלקו התנאים, ואפשר דִּכוּלֵי עָלְמָא סוברים שלֹּא אֲמַרִינַן גַּבֵּי סוּכָּה קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, וצריך לנענע אחר הקציצה, וְהָכָא בְּמַיְלֵיהּ לוּלָב מְסוּכָּה קָמִיפַּלְגִי – נחלקו אם לומדים פסול ׳תעשה׳ ולא מן העשוי מסוכה ללולב, מַאן דְּמַכְשֵׁר סָבַר – חכמים שהכשירו סברו, דלֹא יָלְפִינַן לוּלָב מְסוּכָּה, ולפיכך אף שבשעה שאגד את הלולב היה ההדס פסול מכל מקום אחר שמיעטן כשר, שאין בזה פסול ׳תעשה׳ ולא מן העשוי. וּמַאן דְּפָסֵיל – רבי שמעון בן יהוצדק סָבַר, דְּיָלְפִינַן לוּלָב מְסוּכָּה, וכיון שבשעה שאגדן היה בפסול, לא מועיל שימעט אחר כך, דפסול משום ׳תעשה׳ ולא מן העשוי, ויש לאגדם מחדש לאחר שליקט את ענביו.

תירוץ נוסף: וְאִי בָּעֵית אֵימָא, אִי סְבִירָא לָן – אם היה הדין דְּלוּלָב צָרִיךְ אֲגֻדּ, כּוּלֵי עָלְמָא לֹא פְּלִיגִי דְּיָלְפִינַן לוּלָב מְסוּכָּה וגם בלולב יש לפסול משום ׳תעשה׳ ולא מן העשוי, וְהָכָא בָּהָא קָמִיפַּלְגִי, מַר – רבי שמעון בן יהוצדק סָבַר, לולב צָרִיךְ אֲגֻדּ וזוהי עשייתו, וכיון שאגדו בפסול, כל שלא חזר ואגדו בהכשר פסול משום ׳תעשה׳ ולא מן העשוי. וּמַר סָבַר – חכמים סברו שלולב אֵין צָרִיךְ אֲגֻדּ, וכיון שאין דין עשייה בלולב לא שייך בו פסול ׳תעשה׳ ולא מן העשוי. וּבִפְלוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי – ונחלקו במחלוקת התנאים דלהלן, דְּתַנְיָא, לוּלָב בֵּין שהוא אֲגוּד בחוט עם ההדס והערבה, בֵּין שֶׁאֵינוֹ אֲגוּד עמהם, כָּשֵׁר, שאין חובה לאגדם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לולב אֲגוּד עם הדס וערבה כָּשֵׁר, אבל לולב שֶׁאֵינוֹ אֲגוּד עמהם פָּסוּל. מבארת הגמרא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה שפסל לולב שאינו אגוד, לֵיתֵיהּ גזירה שוה ׳לְקִיחָה׳ ׳לְקִיחָה׳ מֵאֲגוּדַּת אֲזוֹב שלקחו בפסח מצרים, דִּכְתִיב הָתֶם ׳וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב׳, וּכְתִיב הָכָא לענין נטילת לולב ׳וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן׳, ודרש רבי יהודה, מַה לְּהַלָּן – אגודת אזוב יש ליטלם בַּאֲגוּדָּה – כשהאזוב אגוד וקשור שנאמר בו ׳אגודת׳, אַף כָּאן – לולב נַמִּי צריך ליטלו בַּאֲגוּדָּה אחת עם ההדס והערבה. וְרַבָּנַן המכשירים גם כשאינו אגוד סוברים, שגזירה שוה ׳לְקִיחָה׳ מִ׳לְקִיחָה׳ לֹא יָלְפִינַן.

שואלת הגמרא: בְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתַנְיָא – כאיזו שיטה סוברת הברייתא דלהלן, לוּלָב מְצֻוֶּה לְאוֹגְדוֹ עם ההדס והערבה, וּמכל מקום אִם לֹא אֲגָדוֹ כָּשֵׁר. אִי סוברת כדעת רַבִּי יְהוּדָה, קשה – כִּי לֹא אֲגָדוֹ אַמַּאי כָּשֵׁר, והלא רבי יהודה פוסל לולב שאינו אגוד. וְאִי כדעת רַבָּנַן, קשה אַמַּאי מְצֻוֶּה לאוגדו, כיון שחכמים לא דרשו גזירה שוה זו, מה מצוה יש באגידה. מיישבת הגמרא: לְעוֹלָם בברייתא זו כדעת רַבָּנַן הִיא, ואף שמדאורייתא אינו צריך אגד, מכל מקום מדרבנן מצוה לאגוד את הלולב עם ההדס והערבה, וּמְשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר ״זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ״, למדו חכמים הַתְנָאָה לְפָנָיו בְּמִצְוֹת, ולכן יש לעשות את הלולב נאה על ידי שיאגדנו עם ההדס והערבה.

שנינו במשנתינו: זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁמְּקַבֵּל טוּמְאָה כו׳ ואין גידולו מן הארץ אין מסככין בו. שואלת הגמרא: מְנָא הָנֵי מִילֵּי – שסכך כשר הוא דווקא דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר קְרָא ׳וְאֵת [־ענן] יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ׳, וכיון שהסוכה היא זכר לצל ענני הכבוד שהושיב הקדוש ברוך הוא את ישראל בצאתם ממצרים, לומדים דין הסכך מעננים, מָה אֵד דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה – שהרי לא נאמרה טומאה בתורה אלא בכלים באוכלים ומשקים ובאדם, וענן אינו אחד מאלה, וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ כנאמר ׳וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ׳, אַף סוּכָּה צריכה שתהיה מסוככת דווקא בְּדָבָר שֶׁאֵין מְקַבֵּל טוּמְאָה וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ. שואלת הגמרא: הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר – רבי אליעזר שסובר שסוכות שהוזכרו בכתוב ׳כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי׳ עַנְנֵי כָּבוֹד הָיוּ שהקיפן הקב״ה לבל יכם שרב ושמש, מובן שכיון שהסוכה היא זכר לענני הכבוד, יש ללמוד את

המשך בעמוד קסט

דיני הסכך מהעננים. **אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר** – רבי עקיבא שסובר שכוונת הכתוב היא **שסוּכּוֹת מַמָּשׁ עָשׂוּ לָהֶם** בני ישראל בשעת חנייתם מפני החמה, וזכר לאותם סוכות ציוה הקב"ה לעשות סוכות, **מַאי אִיכָּא לְמֵימַר**, הרי אין סיבה ללמוד דיני סוכה מעננים. מביאה הגמרא את הברייתא בה נשנית מחלוקת זו: **דְּתַנְיָא** נאמר בכתוב 'בִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם' אותם סוכות עַנְנֵי כָּבוֹד הָיוּ, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר סוּכּוֹת מַמָּשׁ עָשׂוּ לָהֶם**. חוזרת הגמרא ומסכמת את הקושיא, **הָנִיחָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר** יש ללמוד מהפסוק 'ואד יעלה מן הארץ' שהסכך יהיה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ, **אֶלָּא לְרַבִּי עֲקִיבָא מַאי אִיכָּא לְמֵימַר** – מנין לו דין זה.

מיישבת הגמרא: **כִּי אֲתָא רַב דִּימִי** מארץ ישראל **לבבל אָמַר** בשם **רַבִּי יוֹחָנָן**, שלומדים זאת ממה **שֶׁאָמַר קְרָא** 'חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ', ו'חג' משמעותו חגיגה, ומשמע שמַּקִּישׁ הפסוק **סוּכָּה לְקָרְבַּן חֲגִיגָה**, מַה קרבן חֲגִיגָה נעשה מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ – מבהמה שאינה מקבלת טומאה בחייה, וגידולה מן הארץ שהרי ניזונית וגדילה מהקרקע, **אַף** סכך **הסּוּכָּה** צריך שיהיה מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ.